

Duikexcursie in de Ouderkerkerplas (Ouderkerk aan de Amstel) en de Haarlemmermeerse bos plas(Hoofddorp).

12 augustus 2022

Leiding: John Bruinsma

Deelnemers: Daisy de Vries, Peter de Vries, Sander Mûcher en Wendy van 't Westende

Verslag: John Bruinsma

De vegetatie is zo goed mogelijk bekeken door drie duikteams. Zij doken loodrecht op de oever tot ruim de onderste macrofytengrens (OMG) en vandaar een vrije koers schuin op de oever en meestal op 1-3 m diep terug naar het uitgangspunt.

Alle soorten zijn onder water verzameld en boven water bekeken. De oogst was zo schamel, dat nadetermineren of verzamelen niet nodig was. Aantallen zijn genoteerd met de gedecimaliseerde Tansley-schaal, ook wel Domin-schaal genoemd.

De Ouderkerkerplas

Volgens Historisch Amstelland is de Ouderkerkerplas tussen 1969 en 1972 ontstaan door diepe zandwinning voor de aanleg van de A2. Een klein deel is opgevuld met bouwpuin en de noordbocht is later met zand verondiept voor de recreatie.

In een diep gedeelte van de plas wordt koud water opgezogen voor het koelen van gebouwen in de omgeving en na gebruik weer geloosd. Dit heeft gevolgen voor het transport van voedselrijk water uit de diepte naar het oppervlaktewater.

Vooraf in het winterhalfjaar zijn er grote aantallen vogels op de plas, hetgeen een grote fosfaatbelasting zou kunnen zijn. 's Zomers wordt er warm, voedselrijk water ingelaten uit de Bullewijk. (Historisch Amstelland, 2022)

Naam_plas : **Ouderkerkerplas**
Locatie : Ouderkerk aan de Amstel
Datum (jaar/maand/dag) : 2012/08/12
X-coördinaat : 123.88
Y-coördinaat : 478.25
Bedekking totaal (%) : 60
Max.diepte planten (OMG) : 9.0

Diepte (m)	0-2	2-5	5-OMG	
<i>Submers</i>				
<i>Chara connivens</i>	-	1	-	Gebogen kransblad
<i>Elodea nuttallii</i>	1	8	7	Smalle waterpest
<i>Enteromorpha intestinalis</i>	2	-	-	Darmwier
Filamentous algae	9	8	7	Draadwier
<i>Myriophyllum spicatum</i>	3	3	2	Aarvederkruid
<i>Potamogeton crispus</i>	2	3	-	Gekroesd fonteinkruid
<i>Potamogeton pectinatus</i>	2	-	-	Schedefonteinkruid
<i>Potamogeton pusillus</i>	3	2	1	Tenger fonteinkruid
<i>Emers</i>				
<i>Phragmites australis</i>	6	-	-	Riet

De oever is een steile wand en het water begint 80 cm diep. De bodem bestaat uit zand met een dikke laag schelpen van de Quaggamossel (*Dreissena bugensis*). Er zijn ook zeer veel levende Quaggamosselen.

De gesloten begroeiing gaat tot 6,0 m diep. De vaatplanten bedekken rond 10%, het grootste deel van de vegetatie bestaat uit draadwier. Onder 6 m groeien bijna alleen plukken draadwier.

Dichtbij de duikplaats, aan de noordrand van het ronde schiereiland, is een loopbrug (Amersfoort-coördinaten 123,72/478,89), waarvandaan de begroeiing onder water redelijk te zien is. Twee soorten, *Elodea nuttallii* en *Myriophyllum spicatum*, bedekken vrijwel de gehele bodem en reiken tot vrijwel aan het oppervlak van het ongeveer 3 m diepe water. Tot plm 1,5 m diep water staan verscheidene plukken *Chara connivens* (Gebogen kransblad).

De Haarlemmermeerse Bosplas

Volgens de informatie van het tijdschrift *Duiken* is de plas ontstaan door zandwinning in de jaren 70 van de vorige eeuw. De plas wordt belucht. Het belangrijkste effect van beluchting is, dat het relatief heldere water uit het diepe deel van de plas wordt gemengd met de troebeler bovenlaag. Er wordt veel gevist (*Duiken*, 2022).

Naam plas	: Haarlemmermeerse Bosplas
Locatie	: Hoofddorp
Datum (jaar/maand/dag)	: 2022/08/12
X-coördinaat	: 106.46
Y-coördinaat	: 481.99
Bedekking totaal (%)	: 30
Max. diepte planten (OMG)	: 8.2

Diepte (m)	0-2	2-5	5-OMG	Grof hoornblad
<i>Submers</i>				
<i>Calystegia sepium</i>	-	1	-	Haagwinde
<i>Ceratophyllum demersum</i>	-	1	-	Grof hoornblad
Filamentous algae	7	7	5	Draadwier
<i>Myriophyllum spicatum</i>	1	-	-	Aarvederkruid
<i>Potamogeton crispus</i>	1	-	-	Gekroesd fonteinkruid
<i>Potamogeton pectinatus</i>	1	3	-	Schedefonteinkruid
<i>Potamogeton pusillus</i>	2	3	-	Tenger fonteinkruid
<i>Zannichellia palustris</i> subsp. <i>palustris</i>	7	-	-	Zittende zannichellia
<i>Emers</i>				
<i>Bolboschoenus laticarpus</i>	1	-	-	Oeverbies
<i>Phragmites australis</i>	6	-	-	Riet

Ons oorspronkelijk plan was om te duiken op de standaard-duikstek aan de noordrand van de plas, bij het paviljoen. In verband met de opbouw van een festival was de toegang gesloten en hebben we gedoken bij het recreatiestrand in zuidoostelijke bocht, ten oosten van het restaurant.

De bodem van de plas is zand en klei. Bij het strand is het water troebel door de recreatie, maar deze invloed is zeer plaatselijk. In de bodem zijn zeer veel kuiltjes te zien: "knäckebröodlandschap". Deze ontstaan doordat met name Brasem de bodem opzuigt op zoek naar voedsel. De foto van de meerval in *Duiken* in beeld (2022) laat zo'n bodem aardig zien.

De begroeiing onder water bestaat voor het grootste gedeelte uit draadalgen; vaatplanten bedekken <1%. De weinige vaatplanten komen tot 4,9 m de algen komen voor tot de OMG. .

In de opname staat ook nog een eenzaadlobbige spec. 1, waarvan we vele namen konden uitsluiten, maar geen positief besluit konden nemen. De *Calystegia sepium* stond op 5 m diep, geworteld.

Bespreking

Method

Al duikend hebben we een redelijke tot goede indruk gekregen van de onderwatervegetatie. Wellicht dat elders in de plas meer of andere vegetatie voorkomt, maar onderwaterfoto's van de plas (Duiken 2022-2), Duiken in beeld (2022) stemmen weinig hoopvol.

Begroeiing

Volgens de gegevens in de database Diep water (Bruinsma, 2022), waarin duikopnames worden genoteerd, is de mediane diepte waarop planten voorkomen 6,2 m. De onderste macrofytengrenzen (OMG) van de Ouderkerkerplas ligt op 9,0 m: tot daar groeien draadwieren. Vaatplanten groeien er niet dieper dan 6 m. In de Haarlemmermeerse Bosplas houdt de begroeiing bij 8,2 m op. Ook hier gaan de draadalggen veel dieper dan de – weinige – vaatplanten. Deze gaan niet dieper dan 4,9 m.

De totale bedekking in de Ouderkerkerplas is 60%, in de Haarlemmermeerse Bosplas 30%. Bij beide plassen zij aangetekend, dat draadwieren een groot deel van deze bedekking vormen. Het gemiddelde van alle opnames in bovengenoemde database is ruim 50%, met grote spreiding: van 0 tot 100%.

Het gemiddeld aantal soorten in de Database Diep water is 8,4. In beide plassen staan er 9, respectievelijk 10, dat is gelijk aan dit gemiddelde.

Het is ons niet duidelijk waarom de Ouderkerkerplas zo eenzijdig begroeid is met *Elodea nuttallii* en draadwier.

Gezien het knäckebrotlandschap in de Haarlemmermeerse Bosplas nemen we aan dat hier bodemwoelende vis een belangrijke oorzaak is voor de uiterst lage bedekking met vaatplanten.

Soorten

Er zijn geen zeldzame of anderszins bijzondere soorten gevonden, met uitzondering van één plantje, dat we wat aarzelend *Chara connivens* genoemd hebben.

Vegetaties

Ouderkerkerplas	SynBioSys suggereert verscheidene rompgemeenschappen.
Haarlemmermeerse Bosplas	SynBioSys suggereert ook hier verscheidene rompgemeenschappen.

Bronnen

Bruinsma, John (2022). Database Diep water. Versie 17-8-2022. Op te vragen bij de auteur; wordt jaarlijks aangeleverd aan de Landelijke Vegetatie Databank.

Duiken (2022-1). <https://duiken.nl/haarlemmermeerse-Bosplas-het-hele-jaar-door/#:~:text=In%201979%20is%20het%20Haarlemmermeerse,in%20populariteit%20gestegen%20bij%20duikers>. Geraadpleegd 17 augustus 2022

Duiken (2022-2). <https://duiken.nl/haarlemmermeerse-bosplas-het-hele-jaar-door/>

Duiken in beeld (2022). <https://duikeninbeeld.tv/meervallenmanie-haarlemmermeerse-bos/> Geraadpleegd 17 augustus 2022.

Henekens, S.M., N.A.C. Smits & J.H.J. Schaminée (2022). SynBioSys Nederland versie 3.6.5. Wageningen Environmental Research, Wageningen.

Historisch Amstelland (2022). <https://www.istorischamstelland.nl/ontdekken/monumenten-ouder-amstel/natuur-en-landschap/ouderkerkerplas>. Geraadpleegd 16 augustus 2022.

Schaminée, J.H.J., E.J. Weeda & V. Westhoff (1995). De Vegetatie van Nederland. Deel 2: Plantengemeenschappen van wateren, moerassen en natte heiden. Opulus Press, Uppsala-Leiden.

Tansley-schaal

- 1 = s: schaars/zeer verspreid (scarce);
- 2 = r: zeldzaam (rare);
- 3 = o: hier en daar (occasional);
- 4 = lf: plaatselijk frequent (locally frequent);
- 5 = f: frequent (frequent);
- 6 = la: lokaal zeer veel (locally abundant);
- 7 = a: zeer veel (abundant);
- 8 = cd: co-dominant (co-dominant);
- 9 = d: dominant (dominant)
- x = p: aanwezig, hoeveelheid onbekend.